

REGLEMENTAREA RELAȚIILOR VAMALE DINTRE TRANSILVANIA ȘI ȚĂRILE ROMÂNEȘTI PRIN PRISMA DREPTULUI NAȚIONAL

Artur ZAGORNEANU, Zinaida LUPAȘCU

Înscrise în traficul european, relațiile comerciale dintre Transilvania și Țările Românești sunt atestate documentar în sec. XIV, când prin constituirea statelor feudale centralizate, puterea comercială interesată în dezvoltarea economică a orașelor și în atragerea acestora în sprijinul consolidării politice, caută să le dea o consacrare juridică prin diferite acordări și privilegii.

La baza acestor relații a stat contactul complementar al economiștilor celor trei țări românești, Transilvania oferind produse meșteșugărești în schimbul producției naturale moldo-muntene. Ca urmare a privilegiilor primite din partea regalității maghiare de către populația săsească colonizată în Transilvania, din or. Sibiu, Bistrița și Brașov, ele devin cele mai importante centre meșteșugărești și comerciale prin care se realiza schimbul de mărfuri al Transilvaniei cu Țara Românească și Moldova.

În cadrul acestora, atât prin poziția geografică, cât și prin situația propusă pe care o creează raporturile, cu Țările Românești, Brașovul deține preponderența și constituia în evul mediu un important centru economic și cultural al Transilvaniei.

Primul document care reglementează comerțul Brașovului la sud de Carpați este „Salvoconductul”, acordat de Ludovic I, regele Ungariei în anul 1358, care asigura locuitorilor acestui oraș dreptul de a circula liber cu mărfurile prin unele localități, fără a plăti taxe vamale.

Principalele căi de comunicație ale Brașovului cu Țările Românești în evul mediu erau drumul Branului, drumul Prahovei și drumul Buzăului. Dintre acestea, cel mai important era drumul prin trecătoarea Branului.

O importantă sursă de venituri rezultată din activitatea comercială desfășurată pe căile de comunicare care traversau Carpații o constituiau taxele vamale care, potrivit normelor juridico-administrative ale evului mediu, în Transilvania era un drum regal, care, în cele mai multe cazuri, era arendat unor persoane fizice sau publice. Această taxă vamală se numea „trizecima” și constituia 3,33% din valoarea mărfii și se percepea de la negustori în Transilvania de Sud-Est atât la intrarea, cât și la ieșirea cu mărfuri, precum și taxa vamală „vigesimală” în mărime de 5% . La începutul sec. XV, cetatea Bran a fost conferită domnitorului muntean Mircea cel Bătrân, iar cel mai important document este privilegiul de comerț acordat brașovenilor de către Mircea cel Bătrân în anul 1413. Potrivit acestui privilegiu, brașovenii plăteau taxele vamale pe bucăți sau pe unitate de măsură. Numeroase sunt documentele din sec. XV, și anume acestea erau

privilegii și scrisori, provenite de la domnitorii munteni, de la regii Ungariei sau voievozii Transilvaniei, din care rezultă abuzurile comise de către vameși și intervenția puterii centrale în favoarea brașovenilor.

Veniturile rezultate din vama de la Bran le întâlnim consemnate pentru prima dată în Registrul de socoteli al castelanilor pe anul 1504 sub denumirea de *Venituri din caseta cetății*, astfel o parte din taxele vamale percepute la Bran intrau în veniturile cetății, iar funcționarii vamali, care percepeau taxele vamale pe seama vistieriei regale, locuiau în cetate plătind castelanilor o parte din taxele vamale încasate.

Organizarea vamală în timpul dominației otomane este caracterizată prin existența unui sistem de regimuri vamale și o organizare interioară a vămilor bine determinată.

Ar prezenta interes efectuarea de cercetări în perioada începutului sec. XVI și până la sfârșitul lui, ca să descoperim adevăratul motiv al politicii vamale, însă insuficiența documentelor nu ne permite să obținem anumite date referitoare la aceasta. Numai către sfârșitul sec.XVIII reapar în istoria politicii vamale a românilor diverse tratate care reduceau sau fixau diferit coeficientul de percepere a taxelor vamale „ad-valorem” la nivelul impus de ambele părți contractante. Principatele efectuau în această perioadă un comerț intens cu Turcia, Persia, Veneția, fapt care a condiționat apariția la 1.01.1691 unui nou tarif vamal, conform căruia au fost stabilite taxe vamale speciale, pentru aceeași cantitate de marfă care intra în Muntenia din Turcia.

În 1705 a fost pus în aplicare un nou tarif vamal, pe baza căruia s-a ridicat coeficientul de taxare, în comparație cu cel vechi.

Către anul 1733, domnitorul Munteniei Grigore Ghica a introdus o schimbare în perceperea tarifară, și anume, taxele vamale „ad-valorem”, în scopul ameliorării situației financiare a acestui principat. Însă nici un document nu ne confirmă clar care era adevărata organizare vamală a Moldovei în această perioadă.

Privitor la tariful vamal în perioada dominației otomane, Tratatul rusoturc semnat la Constantinopol la 10 iunie 1783, care stabilea raporturile comerciale ale Principatelor Române cu statele vecine, prevedea că mărfurile nu sunt supuse în Turcia decât unui singur tarif vamal de 3%. Când taxele vamale erau percepute de agenții cărmuirii locale la vama românească, ele reveneau fiscoșului român, această clauză fiind favorabilă Principatelor. Însă în această perioadă se întâlnesc acțiuni de contrabandă, negustorii înțelegându-se cu vameșii ca să ascundă mărfurile pentru a le importa ilegal în țară, care cauzau prejudicii însemnate veniturilor Principatelor, însă acestea nu puteau fi atribuite decât organizării defectuoase a posturilor vamale. Însă se știe că, în această perioadă, tariful vamal nu urmări aplicarea principiului protecționist, el viza în special perceperea taxelor vamale în scopul măririi

veniturilor voievodatelor. Vămile interioare au oprit mersul natural al schimbului de mărfuri între domenii, orașe și sate. Din aceasta reiese că oricât de bogat ar fi fost teritoriul Moldovei și Munteniei, împărțit în mari latifundii înconjurate de hotare din care izvora vădit privilegiul de clasă de a opri sau a lăsa să circule mărfurile după anumite criterii personale, au adus prin aceste măsuri o vătămare a economiei principatelor. Iar stabilirea vămile la hotarele voievodatelor dezlănțuia conflicte de interese între clasele privilegiate, care condiționate de ambiții personale au avut o înrăutățire asupra progresului economic al Principatelor Române. Totuși este neîndoielnic și faptul că majoritatea voievozilor și boierilor luptau între ei, însă se evidențiază și ajutorul reciproc al lor împotriva amenințărilor de răzvrătire a maselor contra taxelor vamale create de ei.

Bibliografie:

1. FILITI, I. *Considerații generale despre vechea organizare fiscală a Principatelor Române până la Regulamentele Organice*. București, 1935.
2. MACOVEI, A. *Unificarea vamală între Moldova și Țara Românească*. București, 1958.
4. GRIGORAȘ, N. *Dărilor personale din Țara Românească și Moldova și dărilor în bani pentru turci la întemeierea statului și până la reforma lui C.Mavrocordat*.
5. IORDACHESCU, V. *Evoluția politicii și a legislației vamale a României de la 1408 până în 1886*. București, 1934.
6. [http:// tip.customs.ro:7777/pls/postal/page/TIP_HOME_PAGE](http://tip.customs.ro:7777/pls/postal/page/TIP_HOME_PAGE)
7. MIHORDEA, V. *Arendarea vămile și a ocnelor în Țările Române*. București, 1958.